

La formació àudio-visual, una resposta que ha trigat

**Els nous plans d'estudis afronten un repte
que ha anat avançant massa a poc a poc**

—Emili Prado—

Catedràtic de Comunicació Àudio-visual

L'àudio-visual ha estat un dels factors caracteritzadors de l'esperit d'adequació modernitzadora que ha presidit l'evolució de la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El context polític, social i cultural en què va néixer la Facultat ara fa vint anys no podria ser qualificat de "modern", ni el context universitari d'"autònom". En aquell escenari, la Facultat es constituïa amb dues de les tres possibles seccions: Periodisme i Publicitat. La secció d'Imatge Visual i Auditiva en va quedar exclosa.

Les dues seccions creades a Barcelona foren condicionades per un Pla d'Estudis Oficial, dictat des de Madrid, que, per tal d'ésser generosos, caldria qualificar d'"antic"; un pla farcit de matèries generalistes. Trufant aquestes disciplines, un conjunt de matèries específiques escàs, dominat per la idea que el periodisme és la "premsa", i dintre d'aquesta, allò important: l'escriptura. La foto-periodisme, el disseny i el periodisme en mitjans àudio-visuals n'estaven absents o bé hi tenien una presència subsidiària. Amb la cotilla d'aquest pla començà la formació de les primeres promocions, condemnades a trobar en el seu recorregut una assignatura de disseny i una sola matèria específica d'àudio-visual, anomenada "Pràctiques de ràdio i televisió". Tot i el control que patia la llibertat d'informació en aquests dos mitjans, ja per l'època la importància de la informació àudio-visual no s'adeia amb la seva presència al pla d'estudis.

L'"esperit Autònoma", que caracteritzà des del seu naixement la nostra universitat, endegà els primers canvis amb el subterfugi d'afegir un parèntesi al rètol oficial de moltes assignatures,

— Fins al 1979 no es van muntar els primers estudis-aula de ràdio i televisió i el primer laboratori fotogràfic —

El nou pla d'estudis

—Informàtica documental i telecomunic. 5c. (Op)
—Redacció publicitària en català. 5c. (Op)
—Processos i tècniques creatives. 10c. (T)
—Tecnologia àudio-visual (fotografia públic.) 5c. (Ob)

6è Quadrimestre
—Economia d'Espanya i Catalunya. 5c. (Op)
—Ha. de la comunicació social a Catalunya. 5c. (Ob)
—Mèt. i tècn. d'inv. en com. de masses II. (Ob)
—Teoria del consumidor. 5c. (Ob)
—Mercadotècnia estratègia i corporativa. 5c. (Ob)
—Direcció de comptes. 5c. (Op)
—Producció i disseny gràfic en públic. 5c. (Op)

cosa que afavorí una primera modernització dels estudis, que tot i així no responien a les exigències de formació en periodisme àudio-visual.

L'àudio-visual es reforça

Paulatinament cobrà cos la necessitat de realitzar una profunda reforma del pla d'estudis. En el nou *curricula* es reforça la presència de l'àudio-visual tot introduint-hi tres matèries de ràdio, tres de televisió, una de teoria i història del cinema, una altra de teoria de la imatge i dos de disseny i composició visual a la premsa. Mentre a Barcelona es produïa aquesta modernització i adaptació del pla a les demandes socials i de mercat, a Madrid —l'únic indret de l'Estat espanyol on també existia Facultat (aquesta amb les tres branques) a les universitats públiques— continuaven amb un *curricula* de periodisme que tenia només una assignatura d'informació àudio-visual, situació que persisteix encara ara. La realitat era que, malgrat ser víctimes de la imatge d'"antics" que projectava Madrid, els llicenciats de Barcelona sortien amb una formació molt més adequada a les demandes del mercat de la informació àudio-visual, en plena expansió després de la mort del general Franco.

El protagonisme que s'atorgà a l'àudio-visual a la Facultat de l'Autònoma tenia les seves arrels en la sensibilitat d'estudiants, professors i responsables del centre, i en el dinamisme dels mitjans catalans, que van tenir un paper transcendental en la transició democràtica.

Una política educativa

Aconseguida una presència significativa —sense ser òptima— en el pla d'estudis, calia establir una política educativa que respongués a la demanda de formació àudio-visual que reclamaven els mitjans i la societat catalana. Aquesta política es traduí en l'àmbit de la llengua, la pedagogia, la infraestructura, la recerca i el professorat. El català es convertí progressivament i significativa en la llengua habitual de la docència, arribant al 95% l'any 1981, no sense dificultats inicials, derivades del fet que la Facultat era receptora, per decret de creació, d'estudiants provinents de la meitat dels territoris de l'Estat espanyol.

Infraestructures

En el camp pedagògic, el Departament promogué i dissenyà la implantació a la Facultat d'una concepció experimental valoritzadora de la teoria i la pràctica en una relació dialèctica que entronca amb els principis pedagògics més moderns de les ciències experimentals. Per poder-la dur a terme, la Facultat optà per dotar-se de les corresponents infraestructures tecnològiques que permetien l'ensinistrament dels estudiants en condicions de laboratori similars a les exigències del mercat de treball. Així, en 1979 es construïren el primer estudi-laboratori de ràdio equipat amb tecnologia professional i el primer estudi-laboratori de televisió equipat amb tecnologia industrial, i també el primer laboratori de fotografia. Aquesta infraestructura es duplicà l'any 82 tot introduint el color a la televisió i la creació per primera vegada d'un laboratori amb equips informàtics.

Nombre limitat d'alumnes

El principal problema amb què es topava per tal de fer una pedagogia experimental era la massificació, i és així com es decidí establir un límit de cinquanta alumnes per a les matèries experimentals, que tot i no ésser el nombre ideal, representà un gran avenç respecte als 150 precedents. Es desenvolupà aleshores un original sistema de docència que integra la teoria i la pràctica, en un escenari que és l'estudi-aula, el qual permet aquesta relació dialèctica constant entre la teoria i la pràctica, en un cicle que comença per l'explicació dels principis teòrics i continua amb la seva verificació experimental demostrativa, seguida per l'anàlisi dels resultats i

la producció ensinistradora. Aquest sistema ha rebut el reconeixement de col·legues d'altres universitats estrangeres on treballen amb grups d'estudiants el nombre dels quals oscil·la entre els 7 i els 30.

Però aquest sistema no hauria resultat productiu si paral·lelament no s'haguessin promogut un conjunt de línies de recerca bàsica i aplicada, capaç de dotar de continguts teòrics els ensenyaments del periodisme àudio-visual, per tal d'evitar la simple repetició de rutines professionals.

Recerca sistemàtica

Calia cobrir unes mancances evidents en el camp de la història dels mitjans àudio-visuals, les tecnologies, els llenguatges, els gèneres, les innovacions tecnològiques, la programació, les audiències, les polítiques de comunicació, les experiències de comunicació local. En els darrers 15 anys, el Departament ha realitzat un treball de recerca sistemàtica en aquests camps i té avui un nivell d'investigació original i aplicada que redunda en la qualitat pedagògica que pot oferir.

Professorat d'origen divers

Un altre element que ha contribuït a solidificar aquesta opció experimental, teòrica i pràctica, ha estat la composició del professorat. Bàsicament el Departament es nodreix de professors i professores que són professionals en actiu; d'altres que, havent-ho estat en algun moment, han optat per professionalitzar-se a la Universitat, tot mantenint lligams de col·laboració amb els mitjans i prioritant la recerca; i un conjunt de joves professors que segueixen el camí de formació de professorat, com a ajudants o bé com a becaris d'investigació, i que complementen la seva formació amb estades de treball professional, tot i essent la recerca la seva dedicació prioritària. La combinatòria adequada d'aquest conjunt de factors ha donat una base sòlida a la formació àudio-visual dels nostres titulats. Naturalment, és perfectible i, com sempre, aquest perfeccionament depèn d'unes circumstàncies que són fonamentalment: la infraestructura, el nombre d'alumnes i el nou pla d'estudis.

Una demanda social

El nou edifici de la Facultat, estrenat ara fa quatre anys, ha estat especialment concebut per possibilitar una pedagogia moderna teòrica i pràctica, i pot qualificar-se de modèlic en el seu camp.

Els nous plans d'estudis han estat elaborats amb racionalitat i valentia, fent-los pensant en allò que reclamen el mercat i la societat dels nostres llicenciats, i no pas en les "cares" dels professors actuals, cosa que requerirà un important esforç

de reciclatge, però amb aquest esforç el futur és esperançador. Per tal d'aconseguir els resultats cercats, és imprescindible una disminució del nombre d'estudiants per grup, en la línia del que ja tenen els nostres veïns comunitaris o bé els Estats Units i el Canadà.

En aquesta nova etapa, la Facultat dona resposta finalment a una demanda social explícita, com és la formació en el camp de l'àudio-visual no informatiu. Amb l'inici dels estudis de la llicenciatura en "Comunicació Àudio-visual" s'aconsegueix la realització d'una vella expectativa, i es fa amb les condicions adequades per poder obtenir resultats satisfactoris. ●

— Per tal d'assolir uns bons resultats és imprescindible una disminució del nombre d'estudiants per grup —